
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција   Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип   Штип   Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип   Штип   Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Билјана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татјана А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Јулиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриелла Б. Клейн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Мајкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Ѓюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филологически факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филологически факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЈ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kurchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарња – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛАРНОЈ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ ХХ ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievaska Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШИЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Лилјана Митковска

редовен професор, Универзитет ФОН, Скопје

liljana.mitkovska@fon.edu.mk

Апстракт

Присвојноста претставува асиметрична релација меѓу два ентитета: поседувач (ПС) и поседувана единка (ПЕ). Овде ќе се задржиме на потесно сфатената, прототипна присвојност, која обично се ограничува на сопственост, делови на телото и роднински врски. Се фокусираме на изразување ‘надворешна присвојност’, кога двете единки во присвојната релација (ПС и ПЕ) се изразени во различни конституенти на една основна реченица. Целта е да се споредат типовите вакви конструкции во македонскиот јазик со нивните преводни еквиваленти во англискиот. Во македонскиот јазик често се користат неколку типови надворешно-присвојни конструкции, што не е случај во англискиот јазик, па поради тоа како преводни еквиваленти за овие конструкции најчесто се јавуваат именски присвојни конструкции. Тоа значи дека во преводите од англиски на македонски јазик треба да се изнаоѓаат македонски конструкции соодветни за дадениот контекст, а не буквално да се преведуваат англиските именски присвојни конструкции со именски корелати.

Клучни зборови: надворешна присвојност, именска синтагма, датив, синтакса, превод

1. Вовед

Во оваа статија се разгледуваат начините на изразување присвојни релации во македонскиот и во англискиот јазик. Присвојноста претставува асиметрична релација меѓу два ентитета: поседувач (ПС) и поседувана единка (ПЕ). Ќе се задржиме на прототипните присвојни конструкции во кои се отсликуваат релации меѓу човекот и објектите од неговиот персонален домен: поседување, делови на телото и релации меѓу луѓе. Се фокусираме на оние конструкции во кои овие релации се сигнализираат на ниво на реченицата – надворешна присвојност, во споредба со присвојните релации изразени на ниво на именската синтагма (ИС) – внатрешна присвојност. Во внатрешно присвојните конструкции ПЕ и ПС се изразени во истата ИС. Тука ги земам предвиди и оние

со именско дополние, предлошките *на/од*-конструкции (*книгата на Ана*) и оние со заменско дополние, конструкциите со присвојна заменска придавка (ПЗП) *нејзината книга*.¹ Во конструкциите на ниво на реченицата (надворешна присвојност) ПС и ПЕ се кодираат како независни ИСи со различни синтаксички функции во истата јадрена реченица. Во македонскиот јазик најчести се следните:

а) Дативната присвојна конструкција (ДПК): *Му ја повредија ногата (на детето)*, во која ПС е изразен во дативен член, а ПЕ може да биде ДО, дополние на предлог во предлошки објект или додаток, како и субјект во декаузални/ергативни ситуации.

б) Рефлексивната присвојна конструкција (РПК): *Детето ја пружи раката*, во која ПС е субјект во реченицата, а ПЕ во некоја пониска синтаксичка позиција, ДО или дополние на предлог во предлошки објект или додаток.

в) Локативна присвојна конструкција (ЛПК): *Гоце го фати детето за рака*, во која ПС е ДО во реченицата, а ПЕ дополние на предлог во предлошки додаток

Во македонскиот јазик надворешно-присвојните конструкции се особено чести. Тие се разликуваат од внатрешно-присвојните конструкции во начинот на кој се претставува присвојната релација (сп. ги примерите 1-3): со надворешно-присвојните конструкции ПС се става на преден план и релацијата се прикажува од негов аспект. Тие се јавуваат повеќе за изразување на инхерентни релации, а за изразување на воспоставените релации потребна е поголема поткрепа од контекстот. Бидејќи го потенцираат единството на ПС и ПЕ тие асоцираат блискост и присност, па затоа се карактеристични за помалку формалните стилови (приватни разговори, текстови со разговорен стил, забавни списанија). Со внатрешно-присвојните конструкции акцентот се става на ПЕ и тоа што се случува со неа. ПС е на втор план, индиректно е вклучен во ситуацијата и со тоа се создава впечаток на негова оддалеченост, што во одредени ситуации му дава поформален тон на текстот. Во официјални разговори и текстови со објективен тон доминираат вакви конструкции.

(1) Весна ми го изеде чоколадото. (ДПК)

Весна го изеде и моето чоколадо.

(2) Ги затвори очите и веднаш заспа. (РПК)

Потоа полека ги затвори своите насолзени очи.

(3) Со чеканот го удри силно по ногата. (ЛПК)

Тогаш со чеканот ја удри неговата болна нога.

---

¹ Присвојните конструкции со адноминални дативни клитики (АДК), како *мајка ми*, *брат ми*, не ги разгледуваме овде.

Во оваа статија ги разгледуваме карактеристиките на одделните македонски надворешно-присвојни конструкции и разликите во однос на внатрешно-присвојните релации.² Потоа ги споредуваме со соодветните структури во англискиот јазик. Целта е да ги утврдиме англиските конструкции кои може да се употребат во соодветни контексти во кои се јавуваат македонските надворешно-присвојни конструкции. Основната претпоставка е дека во англискиот јазик изразувањето присвојни релации на ниво на реченицата е многу поретка појава. Најчестите еквиваленти на македонските надворешно-присвојни релации се внатрешно-присвојни конструкции. Затоа во преводот од англиски на македонски јазик често постојат две опции и преведувачот треба да биде свесен за разликите меѓу нив и да ја земе предвид нивната функција во поширокиот контекст за да се добие соодветно значење.

2. Присвојните конструкции во македонскиот и во англискиот јазик

Ако се спореди македонски и англиски текст веднаш паѓа в очи дека во англискиот текст ПЗ се многу повеќе присутни. Направивме една мала статистичка анализа, која јасно го потврдува тоа. Споредивме четири македонски расказа со нивните англиски преводи.³ Податоците се дадени во табела 1.

Табела 1. Застапеноста на ПЗП во македонскиот и англискиот текст

	македонски	англиски
Број на зборови во текстот	9403	10618
Број на ПЗП	91	417
Број на ПЗП на 1000 збора	9,67	39,27

Присвојните заменски придавки во македонскиот и во англискиот јазик се структурно и функционално слични. Но тие се присутни во англискиот текст скоро четирипати повеќе отколку во македонскиот текст. На што се должи оваа разлика во дистрибуцијата? Податоците од расказот „Прибор за гости“ од Румена Бужаровска (РБ) и неговиот англиски превод (табела 2) покажуваат во кој правец треба да се бараат разликите во изразувањето присвојност во двата јазика.

² Поопширно за релацијата меѓу вбатрешно- и надворешно-присвојните конструкции во македонскиот јазик види Митковска (2014).

³ Текстовите се земени од *Блесок*: Румена Бужаровска „Прибор за гости“, Драги Михајловски „Миз Амбрела“, Елизабета Баковска „Празнина“ и Димитар Солев „Ни ден без ред“.

Табела 2. Присвојните конструкции во оригиналот и во преводот

	ПЗП	Други присвојни конструкции				Различни структури
		АДК	ДПК	РПК	ЛПК	
македонски	5	17	11	25	1	7
англиски	64	/	/	/	/	2

Во македонскиот текст се застапени повеќе различни конструкции кои потенцираат присност и единство меѓу ПС и ПЕ. Може да се каже дека и адноминалните дативни клитики имаат таква функција, иако се работи за зависност во рамките на именската синтагма (сп. *брат му* и *неговиот брат*). Се поставува прашањето дали сепак англиските присвојни заменски придавки имаат поинаква функција и значење од соодветните македонски структури. Во англискиот јазик ПЗП функционираат како определувачи, паралелно со определениот член и не се комбинираат со него (**the my book*), додека македонските ПЗП не се самостојни во таа функција и се јавуваат најчесто со определен член (*мојата книга*). Поради тоа истакнувачката функција на англиските ПЗП не е изразена, тие имаат неутрален тон, блиску до типичен определувач. Значи, во одредени ситуации во англискиот еквивалент се губи информација која е присутна во македонскиот текст, поради тоа што надворешно-присвојните конструкции, помалку или повеќе, содржат и дополнителни значења кои не се присутни во соодветните внатрешно-присвојни конструкции. Во англискиот јазик постојат надворешно-присвојни конструкции кои се структурно слични на македонските РПК и ЛПК, но тие имаат поинаква семантика и дистрибуција. Во англискиот јазик не се користи ДПК. Понатаму во текстот ќе ги разгледаме најчестите македонски надворешно-присвојни конструкции и англиските корелати, каде што постојат.

3. Дативни присвојни конструкции

ДПК изразува засеаност на ПС и му овозможува на говорителот/авторот да се идентификува со него (изразување на емпатија). Тоа му дава на изразот блискост, присност и неформалност (King 1998, Fried 1999). Поради тоа ДПК е особено честа во разговорниот стил, меѓу соговорници што се блиски и особено во разговор со/меѓу деца. Во ситуации на висок степен на засеаност и ПЕ дел од телото, ДПК е најприроден начин за изразување присвојност. За разлика од тоа, ПИС го прикажува настанот од аспект на ПЕ. Во контексти каде што се двете конструкции можни, ПИС ја прикажува ситуацијата безлично, општо и незаинтересирано. Во примерот (4а), со употребата на ДПК авторот покажува грижа за засеанотиот. Ако наместо тоа се употреби ИС со присвојна заменска придавка (4б), исказот е неутрален и општ. И на двете конструкции им одговара иста структура во англискиот превод.

(4) а. По лицето *му* се лепеа муви.

б. По *неговото* лице се лепеа муви.

‘Flies were sticking on his face.’

Македонската ДПК нема соодветен корелат во англискиот јазик, па затоа во преводните еквиваленти дативниот конституент е изразен во внатрешно-присвојна конструкција, најчесто со ПЗП. Во македонскиот јазик постои можност говорителот да избере меѓу две конструкции, во зависност од тоа од која перспектива сака да го прикаже настанот. Во англискиот јазик ИС со ПЗП е неутрална во тој поглед. ПЗП упатува на ПС преку кој се идентификува ПЕ, а другите нијанси на значење, видот и степенот на засегнатост на ПС, се импликувани во поширокиот контекст. Поради тоа во преводите од англиски на македонски преведувачот треба постојано да биде свесен за овие разлики и да го проценува контекстот паравилно, бидејќи ако стриктно се држи до англиската конструкција тоа може да доведе до неприроден или несакан тон во македонскиот текст. Во брзите и непрофесионални преводи често се среќаваат такви пропусти, како што се покажува во следните примери.

(5) Повреденото дете било однесено во болница, каде што *неговите рани* од забите на кучето биле зашиени со 10 конци.

<https://daily.mk/vesti/video-hrabra-machka-spasi-dete-pobesneto-kuche-1>

Наместо: ... раните од забите на кучето *му* биле зашиени со 10 конци.

(6) Лавот Џони Сениор – 30 години. Преселбата ... го продолжи *неговиот живот*. <https://kajgana.com/najdolgovechnite-zhivotni-na-svetot> Наместо: ... *му* го продолжи животот.

(7) Повикувајќи го *мачката му* го спасила *неговиот живот*. (радио)

Во македонскиот јазик не е невозможно да се употреби ПЗП тука и тоа не би било неграматички, но ефектот од исказот е поинаков бидејќи фокусот се префрла на ПЕ и се губи емпатијата. Во дадената ситуација тоа звучи неприродно и исилено.

4. Рефлексивни присвојни конструкции

Во овие конструкции се воспоставува присвојна релација меѓу субјектот и некој друг партиципант во настанот изразен во ДО или во предлошка конструкција без тоа експлицитно да се сигнализира. Најчесто се работи за ПЕ дел од телото, а поретко апстрактна психо-физичка особина, конкретен предмет или апстрактна сопственост. Релации меѓу луѓе се можни, но не се јавуваат често. РПК изразуваат дејства и состојби карактеристични за делот на телото што е вклучен во нив и е во доменот на субјектот (8). Во центарот на вниманието е личноста (ПС) и затоа се чести во литературата.

(8) Мавна со *раката*. Сите ги кренаа *главите*.

Со делови на телото и со психо-физичките особини релацијата меѓу субјектот и ДО, односно предлошкиот објект, е автоматски присутна. Тоа е најобичен, немаркиран начин на искажување такви дејства. Кога се јавуваат со облека (9), апстрактни ПЕ (10) или со предмети на поседување толкувањето на релацијата зависи од контекстот.

(9) Потоа научи да ги врзува *патиките*.

(10) Всушност, со тоа ја *покажуваат* *недовербата*.

Кога во конструкциите што изразуваат дејства поврзани со делот на телото се јавува ПЗП *свој*, тогаш ПЕ особено се истакнува: се наоѓа во контраст со нечија друга ПЕ (пример 11) или постои потреба да се индивидуализира бидејќи се карактеризира со некоја необична особина (пример 12). Притоа делот се објективизира, при што се добива чувство на одвоеност на делот од ПЕ. Без придружни атрибути или контраст, употребата на ПЗП звучи необично.

(11) Ги издвои *своите работи* од *неговите* и ги стави во торбата.

(12) Одвај се држеше на *своите кривки, колебливи нозе, ...*

Во англискиот јазик не е обично во вакви конструкции да не се посочува ПС експлицитно. Како еквивалент на македонската РПК најчесто се јавува ПЗП и кога релацијата е сосема јасна (13).

(13) Хуберт само забрзано трепкаше со *огромните кафеави очи* зад дебелиите стакла од *очилата*. (РБ)

‘Hubert merely blinked fast with *his enormous brown eyes* behind the thick lenses of *his glasses*.’

Во англискиот јазик со вакви дејства наоѓаме конструкции без ПЗП кога се работи за идиоматизирани изрази со прилошка функција, најчесто за начин: *standing on tiptoes* ‘кренат на прсти’, *soaked to the skin* ‘накиснат до кожа’, или со определувач од типот *one* ‘еден’, *both* ‘двете’ (*You lift both arms up... ‘Ги креваш двете раце горе ...’*). Се среќава и во предлошка синтагма што функционира како прилошко дополние за начин (*with a gloomy face* ‘со намуртено лице’). Сепак, во англискиот јазик во рефлексивни ситуации од овој тип најчесто се јавува ПЗП за да ја прецизира релацијата. Испуштањето на ПЗП во англискиот јазик се чувствува многу повеќе и го маркира изразот како особено безличен. Во Quirk et al. (1985:272) се забележува дека “*the* понекојпат се употребува наместо присвојната замена во машки стил на говор: *How’s the back?* [кога се однесува на повреда], *Let’s have a look at the arm.* [Ова може лекар од обата пола да му го каже на пациент.]” King (1998: 240) забележува дека во англискиот јазик дел на телото може да се употреби со определен член, без ПЗП, ако “лицето на кое се однесува е мртво, или се сфаќа како објект, како на

пример во медицински инструкции”. Во примерот (14) се работи за мртов човек.

(14) It was a prostrate man *face downwards upon the ground, the head doubled under him at a horrible angle, the shoulders rounded...* (НВ:134)

‘Тоа беше испружен човек со лицето надолу, *главата* свиткана под него во страотен агол, *рамената* заоблени ...’

Поради овие разлики, македонските и англиските конструкции со импликувана ПЕ во рефлексивни ситуации најчесто не се преводни еквиваленти и преведувачите треба особено да внимаваат на тоа. Примерите (15) и (16), слушнати на радио, очигледно се превод од англиски. Тие оставаат впечаток на непотребно оптоварени искази. Во македонскиот со употребата на ПЗП посебно се истакнува делот и ако се работи за вообичаена релација, тоа може да звучи нелогично и апсурдно (никој не може да држи нешто со туѓа уста).

(15) Научил како да ја држи четката со *својата уста*.

(16) Дали вие имате проблеми со *вашата тироидна жлезда*?

5. Локативни присвојни конструкции

ЛПК ги нарекуваме конструкциите во кои се јавува присвојна релација меѓу ПС во позиција на ДО и ПЕ во предлошка синтагма со локативно значење (пример 3 погоре). Во позиција на субјект е друг партиципнт, надвор од присвојната релација кој врши некое дејство што го засега партиципнтот во функција на ДО, односно ПС, иако тој не е директно погоден. Директно погодениот партиципнт е во присвојна релација со референтот на ДО, главно дел од телото или облека (17). Многу поретки се психо-физички особини или апстрактни поими (19). Најчести се глаголи за физички контакт: (*држи, удри, погали*). Во проширувања на апстрактно ниво со глаголи за перцепција (17) и со глаголи за ментални и вербални активности (19) локалното значење на предлошката синтагма се губи.

(17) Го фати за *ременот*.

(18) Жената ме погледна во *чевлите*.

(19) Го познавме Иван по *гласот*.

Истите ситуации може да се изразат во конструкциите во кои ПЕ е ДО, а ПС се изразува со присвојни определби ако делот е посебно истакнат (20). Тие претставуваат исти ситуации како и паралелните ЛПК, но со различна комуникативна хиерархија на аргументите: првата го претставува дејството од аспект на ПС, при што она што се случува со него е во преден план, а втората од аспект на ПЕ, издвојувајќи го како самостоен партиципнт.

(20) Второто јајце го погоди *нејзиното рамо*, то ест сината блуза од чиста свила, ... (ОН:48) (наместо: ...*ја* погоди во *рамото*, ...)

Англиската ЛПК има сосема иста функција како најтипичната македонска ЛПК (*he hit him on the leg* ‘го удри по ногата’), но македонската конструкција се

јавува со поголем број физички дејства, а и повеќе се проширува и на апстрактно ниво, додека англиската конструкција има поограничен опсег. Потполни еквиваленти има малку. Во англиската реченица често се јавува и ПЗП во ИС што ја означува локацијата, која упатува на ПС иако неговиот идентитет е сосема јасен и без тоа (21). Во македонскиот не среќаваме такви конструкции.

(21) ... рече и *двајцата* ги баци в *чело*, ... (МЈБ:317)
'...she said and kissed *both of them* on *their foreheads*.' (МЈС:83)

Во англискиот јазик почесто имаме примери со присвојни ИС во позиција на ДО (пример 22). Тоа покажува дека во македонскиот оваа конструкција е повеќе зацврстена и се чувствува пообична отколку во англискиот.

(22) Мене ме погледна во *левото уво* и ми рече ... (РБ)
'Looking at *my left ear*, he said ...'

Заклучни забелешки

Во овој кус преглед на присвојните конструкции во македонскиот и во англискиот јазик утврдивме дека постојат разлики во значењето и дистрибуцијата на некои структури кои на формално ниво може да изгледаат како корелати. За македонските преводи од англиски јазик да звучат природно преведувачите треба да бидат свесни за разликите и да го имаат предвид поширокиот контекст при изборот на преводните еквиваленти.

Користена литература

- Митковска, Л. (2014) Изразување присвојност во македонскиот јазик: внатрешни и надворешни присвојни конструкции. *Македонистика 13*, 9-176.
- Fried, M. (1999) "From Interest to Ownership: A Constructional View of External Possessors," in: Payne, D.L. and I. Barshi (eds.), *External Possession*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 473-504.
- King, P. K. (1998) *The Czech Dative of Interest: The Hierarchical Organization of Possession in Discourse and pragmatics*, Unpublished Dissertation, Harvard University.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. London: Longmans.

Извори на примери

- (НВ) Conan Doyle A. (1996: 134) *The Hound of the Baskervilles*, Penguin.
- (МЈС) Jovanovski, M. (1986) *Cousins*, San Francisco: Mercury House, Incorporated.
- (МЈБ) Јовановски, М. 1985. *Будалетинки. Избор*. Скопје: Македонска книга.
- (ОН) Николова, О. 1993. *Преминот не е осветлен*. Скопје: Детска радост.